

PLÁN OBNOVY AKO HISTORICKÁ PRÍLEŽITOSŤ PRE SLOVENSKO

Sekcia plánu obnovy, Úrad vlády SR

Pandémia koronavírusu so sebou priniesla množstvo ťažkostí. Okrem iného nám tiež veľmi realisticky ukázala dávne problémy, ako aj to ako veľmi potrebujeme zlepšiť svet okolo nás, a to zásadne a čo najrýchlejšie. Chceme kvalitnejšie zdravotníctvo, modernejšie školy, čistejší vzduch, lepšie životné prostredie, menej byrokracie. Chceme byť zdraví, vzdelaní, ekologickí, moderní, zarábať viac než nám stačí len na prežitie. Chceme žiť ako v 21. storočí. Slovensko dnes stojí pred historickou príležitosťou urobiť zásadné kroky vo forme reforiem v tých oblastiach, ktoré sa týkajú vitálnych funkcií štátu a následne do týchto oblastí investovať. Vďaka plánu obnovy máme teraz jedinečnú príležitosť spraviť zo Slovenska modernú krajinu.

Môžno sa to na prvý pohľad nezdá, ale plán obnovy má s pandémiou veľa spoločného. Vznikol po dohode európskych lídrov ako súčasť väčšieho stimulačného balíčka s názvom Next Generation EU s cieľom reagovať na zlú ekonomickú situáciu spôsobenú pandémiou COVID-19. Spolu s dlhodobým rozpočtom EÚ je tento dočasný nástroj doposiaľ najväčším stimulačným balíčkom, aký kedy Európska únia poskytla.

CESTOVNÁ MAPA K LEPŠIEMU SLOVENSKU

Pre jednotlivé členské krajiny EÚ je v tomto fonde vyčlenené presné množstvo finančných prostriedkov na základe počtu obyvateľov, nezamestnanosti či HDP. Slovensko má k dispozícii približne šesť miliárd eur v grantoch, z ktorých sa menšia časť, 30 %, prepočíta v júni 2022 po zohľadnení ekonomickej situácie v predošlom roku. Práve preto sa v súvislosti s celkovou výškou alokácie momentálne hovorí ako o približnej sume.

Komplexné prípravy plánu obnovy sa na Slovensku začali už počas leta 2020. Prvým krokom bolo vytvorenie základného rámca reformných a investičných priorít, ktoré sú pre Slovensko kľúčové. Vyústením tohto procesu bolo vytvorenie strategického dokumentu s názvom Moderné a úspešné Slovensko. Na jeho prípravu sa podieľalo približne sto renomovaných expertov z rôznych sektorov.

Ministerstvo financií SR pôsobilo v procese prípravy tvorby plánu ako koordinátor, na tvorbe sa úzko podieľali aj Útvary hodnoty za peniaze či Inštitút finančnej politiky na ministerstve financií. V procese prípravy zohrávalo dôležitú úlohu zriadenie sekcie plánu obnovy, ktorá v súčasnosti vykonáva úlohu Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA) pre mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Plán obnovy je výsledkom práce a niekoľkomesačných diskusií odborníkov, úradníkov a analytikov. Jeho priority odrážajú európske požiadavky a zároveň adresujú národné priority.

Priority plánu obnovy odrážajú striktné požiadavky stanovené na európskej úrovni a zároveň adresujú veľké národné priority, ako je školstvo, zdravotníctvo či efektívna verejná správa, teda oblasti, ktoré sú kľúčové pre rast životnej úrovne a kvalitu života. Návrh plánu obnovy plne reflektuje kvantitatívne kritériá (minimálne 37 % celkovej alokácie na zelenú transformáciu a aspoň 20 % celkovej alokácie na digitálnu transformáciu) ako i kvalitatívne kritériá (špecifické odporúčania Európskej komisie) stanovené v nariadení, ktorým sa zriaďuje mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti. Jednotlivé opatrenia taktiež naplňujú princíp tzv. výrazne nenarušiť, ktorého cieľom je, aby plán obnovy nenarušal environmentálne ciele EÚ.

Slovensko predložilo Európskej komisii sfinalizovaný plán obnovy v apríli 2021. Jeho kvalitu ocenili nielen domáci odborníci, ale aj priamo Európska komisia, ktorá vo svojom hodnotení slovenského plánu vyzdvihla jeho silný reformný náboj. Pozitívne hodnotenie ešte viac zvýraznila návšteva predsedníčky Ursuly von der Leyen, ktorá prišla hodnotenie osobne odovzdať premiérovi Eduardovi Hegerovi. Oficiálne sa tak skončil schvaľovací proces a začala sa ďalšia fáza – realizácia.

„Keďže od plánu obnovy do veľkej miery závisí budúcnosť našej krajiny, realizácia stanovených míľnikov a cieľov si bude vyžadovať nielen silné organizačné schopnosti, ale aj spoluprácu a odhodlanie. Práve fáza implementácie bude kľúčová a s veľkou pravdepodobnosťou bude omnoho náročnejšia než samotná príprava plánu,“ zdôraznila generálna riaditeľka sekcie plánu obnovy Lívia Vašáková.

NEOPAKOVATEĽNÁ PRÍLEŽITOSŤ

Celý plán je rozdelený do piatich prioritných oblastí. Každá z nich sa skladá z tematických komponentov, ktoré obsahujú jednotlivé reformy a investície. Pre čerpanie prostriedkov z plánu obnovy je kľúčové plnenie tzv. míľnikov a cieľov. Ide o miery pokroku pri vykonávaní reformy alebo implementácii investície, pričom míľniky predstavujú kvalitatívne výsledky a ciele kvantitatívne výsledky, ktoré bude Slo-

Zasadnutie Európskej rady Foto: Európska komisia

Predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyen s predsedom vlády SR Eduardom Hegerom počas oficiálneho vyhodnotenia Plánu obnovy a odolnosti SR Európskou komisiou Foto: Úrad vlády SR

Oficiálne predstavenie dokumentu Moderné a úspešné Slovensko Foto: Ministerstvo financií SR

vensko reportovať Európskej komisii. Po ich splnení je možné využiť financie z fondu obnovy. V prvých rokoch sa plán obnovy zameriava najmä na prijatie reforiem, ktoré budú základom pre neskoršie financovanie investícií.

VÝSLEDKY POCÍTI KAŽDÝ OBČAN

Z plánu obnovy budú profitovať všetci občania bez ohľadu na región. Úspech jednotlivých regiónov bude závisieť najmä od záujmu, pripravenosti a akcieschopnosti samospráv. V praxi to znamená, že si samosprávy musia aktívne pripravovať stratégie, administratívne kapacity a projektovú dokumentáciu.

Medzi projekty, kde sa bude možné uchádzať o investície priamo, patrí napríklad:

- obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov,
- podpora výstavby aspoň 200 km cyklistických trás,
- dobudovanie kapacít materských škôl, vďaka ktorému vznikne vyše 12-tisíc nových miest v škôlkach.

V regiónoch tiež pribudne spolu vyše 3 000 staníc pre nabíjanie elektromobilov alebo vodíkových plniacich staníc. Pozitívny vplyv na lepšiu dostupnosť a obslužnosť regiónov bude mať aj rekonštrukcia, modernizácia alebo elektrifikácia aspoň 69 km tratí, dispečerizácia aspoň 100 km železničných tratí či zakúpenie ekologických kolajových vozidiel. Vďaka reforme nemocníc po celom Slovensku vznikne vyše 170 ambulancií a zmodernizuje sa 55 sídel staníc zdravotnej záchrannej služby.

Už v priebehu roka 2022 bude tiež vyhlásená výzva, v rámci ktorej sa z plánu obnovy do roku 2026 komplexne obnoví 30 000 rodinných domov, vďaka čomu sa zníži energetická náročnosť domov o 30 %. Investícia, ktorú bude realizovať Slovenská agentúra životného prostredia, je zameraná na vlastníkov starších rodinných domov. Primárne bude podporená komplexná obnova domu, to znamená v rámci nasledovných štyroch kľúčových oblastí: zateplenie plášťa, zateplenie strechy, výmena okien alebo dverí a výmena vykurovacieho zariadenia.

BEH NA DLHÉ TRATE

Plán obnovy je neopakovateľná príležitosť, ako nielen zmierniť následky pandémie, ale aj ako transformovať slovenskú ekonomiku, vytvárať príležitosti a pracovné miesta a vybudovať krajinu, v ktorej chceme žiť. Je to beh na dlhé trate, ktorý je navyše závislý od nášho vlastného nasadenia, výdrže a trpezlivosti. A je závislý aj od toho, ako dokážeme vidieť náš cieľ lepšie fungujúcej krajiny v horizonte niekoľkých rokov.

RESUME: THE RECOVERY PLAN AS A HISTORIC OPPORTUNITY FOR SLOVAKIA The Recovery Plan was agreed by European leaders as part of a larger stimulus package called Next Generation EU to respond to the poor economic situation caused by the COVID-19 pandemic. The priorities of the Slovak Recovery Plan reflect the strict requirements set at the European level and at the same time address major national priorities such as education, health care and efficient general government, areas that are key to the growth of living standards and quality of life. The success of individual regions in leveraging the Plan's investments will depend mainly on the interest, readiness and responsiveness of local governments.